

DE HEERIAAN

Contactblad van de Zusters van de Choorstraat

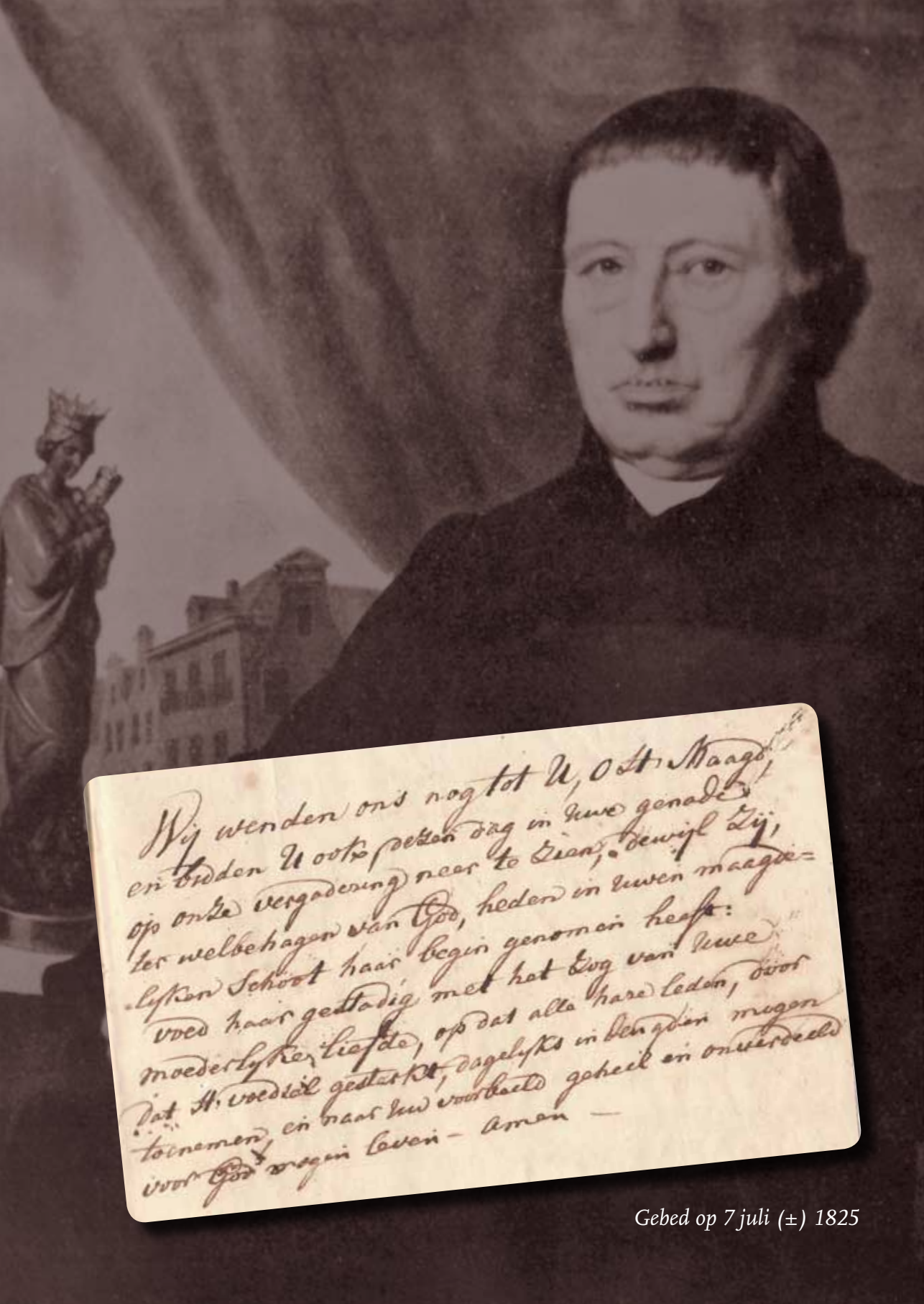
JAARGANG 39
ZOMER 2010

2

- 190 jaar!
- De Levensboom
- Vieren...

IN
OMNI
BUS
CHARI
TAS

Wij wenden ons nog tot U, O St. Maago,
en bidden U ook seden dag in uwe genade
op onze vergadering naar te zien, dewyl U,
ter welbehagen van God, heden in uwen maagde-
lyken Schoot haar begin genomen heeft:
voer haar gettadig met het Eog van uwe
moederlyke liefde, op dat alle hare leden, door
dat H. voedsel gestarkt, zogelyks in den goen mogen
toenemen, en naar uw voorbeeld geheel en onveroor-
oor God in uwen leven - Amen -

Voorwoord

Indonesië:

- *Voorbereidingen voor het 190-jarig jubileum van DMJ in Indonesië*

Vroeger – Nu

- *De levensboom door Zuster Veronie Franken*
- *Huize Sint Vincentius door Zuster Til Lagerberg*
- *Blijdschap door Zuster Cecilia van der Poel*

Actualiteiten

- *190 jaar! door mevrouw Olga Vehmeijer*
- *Het verhaal gaat... door de heer Adri Bosch en mevrouw Thérèse Heyne*
- *Activiteitenbegeleiding door mevrouw Marie Louise Friesen en mevrouw Kristin Verstijnen*
- *Reacties op de 1e vernieuwde Heeriaan*

3

Overweging door Zuster Augusta de Groot

- *Vieren...*

Iconen door Zuster Leonie Rabou

- *Het Mandylion*

Column Zuster Lisette Swanenberg

- *Het leven vieren*

Loslaten & Opbouwen

- *De kunst van het loslaten door Zuster Leonarda van Lochem*

In Memoriam

- *Zuster Anna Maria Sri Rejeki*
- *Zuster Francisca Verrijt*

Agenda

Colofon

Voorwoord

Voor u ligt de zomereditie van de Heeriaan. Zo kort voor ons grote feest, staat dit nummer dan ook geheel in het teken van ons komende jubileum.

Feesten is een Bijbelse plicht; God loven en hem dank zeggen! In verwondering en vooral in dankbaarheid gaan we ons 190-jarig bestaan vieren. We delen in de vreugde van God, dus laten we blij zijn!

De Stichtingsdag is gewijd aan de Heer; laat de vreugde die de Heer schenkt ònze vreugde zijn, want dat is onze kracht!

Als – van oudsher – Brabantse Congregatie hebben wij Bourgondische trekjes en een diep Christelijk reflex; we vieren wat er te vieren valt!

Veel van ons pionierswerk in Nederland is nu volbracht. In Indonesië zijn onze zusters nog druk aan het pionieren. Wij willen ook vooruit kijken. In Nederland zal de Congregatie een nieuwe invulling krijgen.

Gastvrijheid staat bij ons hoog in het vaandel. Dat de Congregatie warmte en licht mag uitstralen, ook in de toekomst, zodat mensen zich eraan kunnen warmen.

*Zuster Rosa Wigink en Zuster Antonie Ardatin
Algemene Overste en Provinciaal Overste*

INDONESIË

Voorbereidingen voor het 190-jarig jubileum van de Congregatie Dochters van Maria en Joseph (DMJ) in Indonesië

Al 190 jaar duurt de pelgrimstocht van onze Congregatie nu. 190 Jaar apostolaat werk voor de medemens. De Indonesische provincie maakt inmiddels al weer 72 jaar deel uit van de Congregatie DMJ. Nog lang geen 190 jaar dus, maar toch ook al bijna $\frac{3}{4}$ eeuw. In Indonesië vieren we het 190-jarig bestaan van onze Congregatie met diverse activiteiten:

- **Outward Bound in Wisma Salam op 13 en 14 maart 2010**

22 Zusters nemen deel aan deze activiteit, waarbij het de bedoeling is om de sociale vaardigheden van de zusters te verbeteren door ze te laten meedoen in outdoor-projecten zoals survival. Er moet bijvoorbeeld over zeer smalle bruggetjes worden overgestoken, er moet geklommen worden over steile bergen, gekropen in doornig gewas en de zusters moeten ook het water (de rivier) in. Het komt er bij deze activiteiten op aan dat je goed samenwerkt om zo gezamenlijk tot oplossingen te komen.

Na afloop worden de zusters uitgenodigd om hun ervaringen te delen en te reflecteren op hun eigen handelen. Ook wordt gekeken hoe deze ervaring vertaald kan worden in het liefdeswerk dat de zusters doen.

- **Roeping in de statie Sendang Arum, Klepu, Yogyakarta van 26 tot 28 april 2010**

Waarom deze actie?

We zijn ons ervan bewust dat onze provincie nog klein is wat betreft het aantal leden op dit 72-jarig bestaan van de Indonesische provincie. Op dit moment telt de provincie 34 leden. Daarom willen we diverse activiteiten opzetten om de Congregatie te promoten. Een van de activiteiten die nu op het programma staat is: *live-in*. Dat betekent dat 22 van onze zusters een aantal dagen bij katholieke gezinnen zullen gaan logeren.

Een dansende Zuster Crescentiana

Zij zullen met de vrouw des huizes meewerken en daarnaast ook activiteiten met de katholieke kring in het dorp organiseren. Denk daarbij aan een Bijbelkring voor volwassenen, een zondagsschool voor de kinderen, groepsgesprekken met jongeren, ontmoetingen met het parochiebestuur en het gezamenlijk vieren van de Eucharistieviering.

Waarom hier?

Wij hebben nu een aspirant-Zuster uit dit gebied (statie). Zuster Risti. Zij is geslaagd voor de Hoge Middelbare School van de Broeders van Maastricht. Zij kent ons van het retraitehuis 'Syalom', waar onze zusters ook gewerkt hebben. Zij kreeg daar geestelijke begeleiding van één van onze zusters. Daardoor voelde Zuster Risti zich aangetrokken tot onze Congregatie. Zij vertelde ons dat de mensen in haar parochie onze Congregatie niet kennen. Zij en haar ouders zouden daar graag verandering in willen brengen. Vandaar dat er gezocht werd naar een mogelijkheid elkaar te leren kennen. Er zijn brochures uitgereikt aan de mensen en voorafgaand aan de activiteit hebben twee meisjes uit Klepu al aangegeven graag meer te weten te willen komen over de Congregatie DMJ.

Deze activiteit is een uitdaging voor onze zusters om zoveel mogelijk jonge vrouwen te werven voor onze Congregatie DMJ = 'Kongregasi Puteri Maria dan Yosef' PMY.

De boeren uit dit gebied willen overigens graag de biologische landbouw leren kennen samen met de studiegroep van 'onze' boeren in Wonosobo en Purworejo.

Een paar boeren uit Klepu hebben producten als groentes, pinda's, bananen, vis enzovoorts geschonken aan de School voor de doofblinden (Helen Keller Indonesia).

- **Kookwedstrijd met alle gemeenschappen op 22 mei 2010 in Wonosobo**

Van iedere gemeenschap zullen er twee zusters worden afgevaardigd om hun kookprestaties te meten met de andere gemeenschappen.

Het belangrijkste doel hiervan is vooral een gezellige activiteit met alle zusters.

Maar tegelijkertijd kan ook de aanleg en creativiteit voor het koken ontwikkeld worden. Creativiteit met name omdat er een budget is waaraan iedere gemeenschap zich moet houden. Dus er moet ook goed bekeken worden wat voor een maaltijd je op tafel kunt zetten met dit budget.

• Noveen van 30 juli tot 24 september 2010

Deze Noveen zal op negen vrijdagen na de Vespers worden gebeden.

Voor deze Noveen is een speciaal gebed gemaakt.

Allah Bapa yang Maha kasih,
Syukur dan terima kasih, kami hunjukkan
kepadaMu

atas usia ke 190 tahun Kongregasi kami
Kongregasi Suster Cinta Kasih Putri Maria
dan Yosef

Dengan rahmat-Mu, Engkau telah
memperkenankan Kongregasi kami
untuk hidup dan tumbuh dalam kasih dan
tuntunan-Mu

Kasih dan tuntunan-Mu sungguh kami
rasakan, terlebih :

Saat dalam kegelapan, engkau menyalakan
sinar terang-Mu bagi langkah kami
Di saat kami harus mendaki dan menuruni
lembah permasalahan, engkau mengulurkan
tangan dan tongkat untuk menyangga beban
kami

Pada waktu kami mengalami kesesakan,
Engkau menghembuskan nafas segar bagi
kelangsungan hidup kami

Badai, topan dan gelombang kehidupan kami
pun Engkau teduhkan, sehingga kami
sanggup melanjutkan perjalanan untuk
mengarungi samudera yang luas ini.

Selama 190 tahun dengan setia Engkau me-
nuntun kami untuk mengikuti jejak pendiri dan
pelindung-pelindung Kongregasi
Melalui Pastor Heeren dan Suster Anna Catha-
rina van Hees, Engkau mengajarkan pada kami
untuk mencintai dan melayani orang-orang
miskin, kecil, lemah dan tersingkir dari masya-
rakat

Melalui Bunda Maria dan bapa Yosef, Engkau
memberikan Pelindung dan teladan yang setia

untuk mencintai dan mengabdikan Yesus Putra-Mu
Melalui St. Yohanes Rasul, Engkau
mengajarkan kepada kami untuk selalu
mengarahkan

hati, budi dan pikiran kami hanya kepada
Yesus junjungan kami

Melalui St. Vincentius, Engkau menaruh
kepercayaan kepada kami untuk bekerja bagi
orang miskin dengan sederhana, rendah hati,
tanpa pamrih dan tanpa pilih kasih

Melalui Roh Kudus-Mu, Engkau senantiasa
membisikkan dalam lubuk hati kami kerinduan

untuk bersatu dengan-Mu dan bersama
Putra-Mu yang senantiasa mengobarkan
semangat In Omnibus Caritas

Ya Bapa, sudilah kiranya Engkau tetap
membimbing dan menuntun kami dalam
peziarahan hidup kami di dunia ini untuk
mencintai Engkau dan sesama

Dalam ketaatan dan kesetiaan kepada Yesus
Putra-Mu, kami Kau mampukan untuk selalu
memfokuskan cinta dan energi kami untuk
mencintai dan melayani sesama

Dalam semangat Roh Kudus dan semangat
In Omnibus Caritas kami mampu berbagi
kasih

kepada sesama yang Kau serahkan kepada kami
Semoga dalam kekuatan cinta Yesus yang tanpa
batas, kami dapat berbuah seperti Pokok Anggur,
Yesus Sang Pokok yang mengalirkan kehidupan,
dan ranting-rantingNya
yang menampakkan buah-buah cinta yang
manis

Semuanya ini kami mohon dengan perantaraan
Yesus Kristus Putra-Mu dan pengantara
kami.

- **Vincentiusdag op 27 september 2010 in aanwezigheid van Zuster Rosa**

Tenslotte vieren we het 190-jarig bestaan van onze Congregatie in aanwezigheid van onze Algemene Overste Zuster Rosa de Lima Wigink op de dag van Vincentius (27 September 2010). Op die dag vieren we ook:

De eeuwige gelofte van Zuster Agustina;
De eerste gelofte van Zuster Fransiska;
Het 25-jarig kloosterfeest van Zuster Magda, Zuster Patricia en Zuster Marga;
Het 40-jarig kloosterfeest van Zuster Marwati.

In Omnibus Charitas

Zuster Patricia Lestari

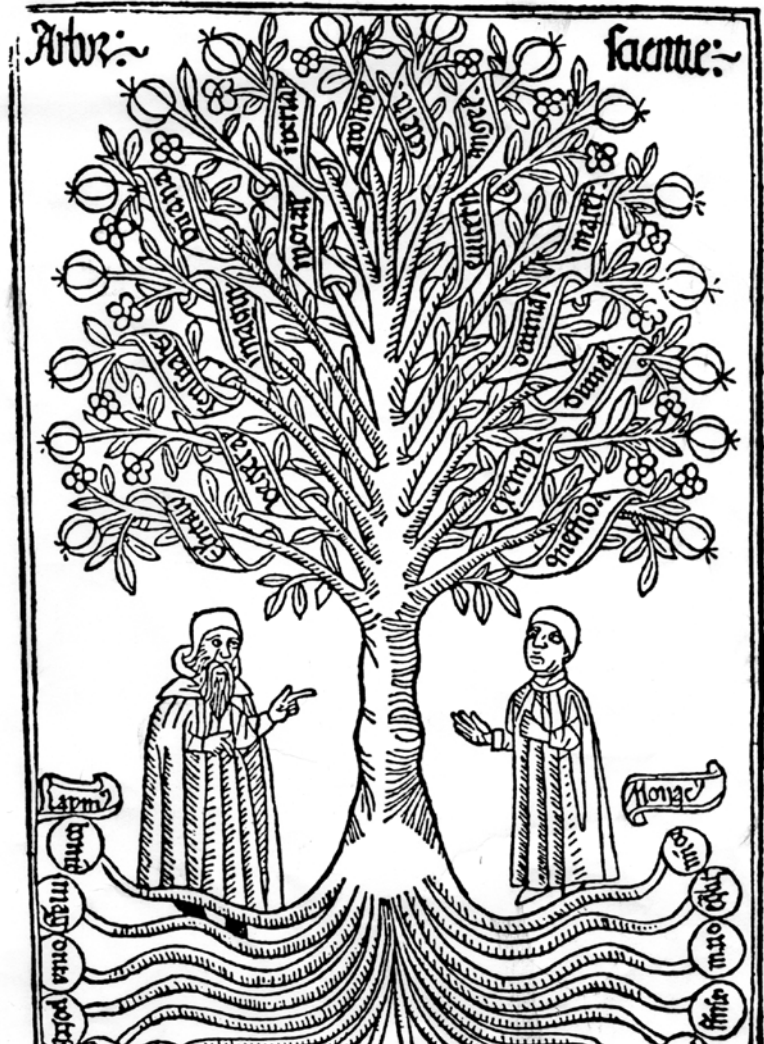
VROEGER – NU

De Levensboom

In talloze mythen, verhalen en legenden en in alle grote religies komt het symbool van de levensboom voor.

Bomen, heilige bomen, symboliseren door hun gestage groei het leven van geboorte naar dood, van begin naar einde, van aarde naar hemel.

In de volksculturen waren bomen de verblijfplaats van goden. Boomsymboliek bestaat al heel lang. Zo stond bij ons de meiboom heel lang centraal en die aandacht ging vergezeld met festiviteiten.

Het planten van herdenkingsbomen is ook nu weer actueel, dat zien we ook in Kongo. Na het overlijden van onze Zuster Birgitta kregen we het volgende bericht:

‘En als dank voor haar leven gaan we hier in ieder geval een bos bomen planten dat haar naam krijgt’.

Wereldwijd bestaan er heilige levensbomen.

De ginkgo biloba, ofwel de Japanse tempelboom is een symbool van bijzondere levenskracht. Deze boom heeft de atoombom op Hiroshima overleefd.

Hij stond als enige groen in de woestenij van het getroffen gebied.

Voor de Aboriginals in Australië is de eucalyptus een heilige boom.

De Germanen hadden veel respect voor de eik.

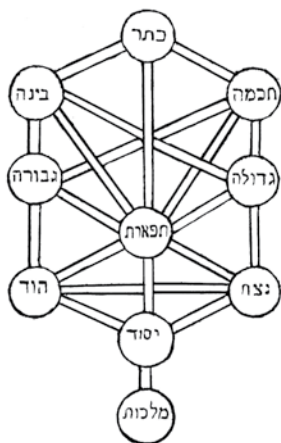
De Scandinavische volken hadden de es, de Yggdrasil.

Wereldbomen, of kosmische bomen, worden met veel respect bejegend.

Van oudsher kennen wij de Boom des Levens uit het Bijbelse paradijsverhaal.

Deze boom stond in het midden van de Hof van Eden en de eerste mensen Adam en Eva werden er getoetst op hun betrouwbaarheid.

Het schijnt dat, toen het boek Genesis werd geschreven de levensboom een bekend gegeven was.

Ook het Jodendom heeft zijn eigen levensboom. De sefirot.

Deze boom is opgebouwd uit tien cirkels, die staan voor tien universele aspecten voor al wat bestaat.

Om er enkele te noemen: wijsheid, genade, tolerantie, eenheid van denken en handelen.

Zoveel heilige bomen. Zoveel bomen met ieder hun eigen geschiedenis.

Onze levensboom vertelt ons een eigen verhaal.

IN OMNIBUS CHARITAS.

In de liefde geworteld. Geworteld in gewijde grond.

Heel ons verleden en alles wat we er met liefde in geïnvesteerd hebben, draagt hij in zich. De Levensboom; hij draagt ons verder, maar nu naar de toekomst.

Hoe ontstond de levensboom in onze Congregatie?

Bij gelegenheid van het zilveren priesterfeest van Monseigneur M.A.P.J. Oomens, directeur van de Congregatie in 1961, werd er een zilveren medaille ontworpen door de kunstenaar Luc van Hoek. Deze medaille werd door de zusters aan de rozenkrans gedragen, die een onderdeel van de kleding was.

De medaille

Deze medaille is aan de ene zijde geïnspireerd door onze naam: 'Dochters van Maria en Joseph'. Zij toont hier de symbolen die respectievelijk de voorstellingen van Maria en Jozef vervangen.

Het symbool dat Maria voorstelt is genomen uit de litanie van Onze Lieve Vrouw: 'Deur van de hemel'. In weinige lijnen wil het een monumentale poort weergeven, waarvan de deur wijd openstaat.

Binnenin zien we het kruis: Maria is de deur van de hemel, omdat zij de Verlosser heeft voortgebracht. Het kruis geeft óók weer, als het ware de 'inhoud' van de hemel, omdat de voltooiing van het Rijk Christi, pas de volledige hemel brengt. Het daaronder geplaatste symbool betekent Sint Jozef: een lelie en een korenschoof, geplaatst, net als de namen van koningen en rijksgroten in het Egyptische hiërogliefenschrift, in een omlijsting.

De lelie herinnert aan de maagdelijke voedstervader; de korenschoof (evenals de vormgeving van het gehele symbool) aan de beheerder van de voorraad-schuren van Egypte, Jozef de onderkoning, die hier gezien wordt als voorafbeelding van Sint Jozef 'de zorgger'.

Het motief op de andere zijde van de medaille stelt de Levensboom voor als symbool van Christus, bij de toepassing waarvan hier vooral gedacht werd aan Zijn woorden: 'Ik ben de wijnstok, gij de ranken'. Joh.15,5.

In 1967 gingen de meeste zusters burgerkleding dragen. Toen werd om praktische redenen - de medaille was te groot en te zwaar - de Levensboom uit de medaille gezaagd. Daarmee kwamen de symbolische afbeeldingen van Maria en Jozef te vervallen.

Nu dragen we de Levensboom aan een halsketting.

In de vernieuwde Constitutiën – goedgekeurd op 7 juli 1989 – staat:

‘Door het dragen van onze professiering met inscriptie en het insigne (- de Levensboom) van de Congregatie zijn wij herkenbaar als Dochters van Maria en Joseph. Het zijn tekenen van onze toewijding, ons evangelisch leven en onze verbondenheid met elkaar’.

Langzaam werd de Levensboom ook op een creatieve manier in de Congregatie gebruikt, bij jubelvieringen of bij andere gelegenheden.

In 1990 werd het Geassocieerd Lidmaatschap gezien als een nieuwe loot aan onze Levensboom.

En ook onze zusters PMY in Indonesia gingen ermee aan de slag.

Bij het 175-jarig bestaan van de Congregatie in 1995 maakte - naar een idee van Zuster Augusta - een grote, versierde Levensboom deel uit van de versiering van het hoofdaltaar.

Na het feest werd er voor deze Levensboom een andere bestemming gevonden: het werd een gedenkplek achter in de kapel, met foto's van de zusters die in het afgelopen jaar overleden waren.

In de 2e helft van 2008 kreeg de kapel een grote opknapbeurt en kwam deze Levensboom niet meer in zijn oude vorm terug.

De Levensboom van staal en glas

Op 7 juli 2009, bij het begin van het jubeljaar, werd de nieuwe 'Levensboom' (van staal en glas) onthuld. Prachtig gekleurd glas in roestig ruig staal, voorstellend een oude boom maar nog vol leven.

Het is het resultaat van een goede samenwerking tussen Gerard Jacobs, een groot kenner van glas en de ontwerper van deze Levensboom: Pater Philippus die regelmatig in onze kapel voorgeat bij de Eucharistieviering en ons de volgende uitleg gaf:

'Jezus zei: 'Ik ben de ware wijnstok, jullie zijn de ranken en als jullie met Mij verbonden blijven, zul je vruchten dragen'.

*Deze Levensboom is het Symbool van de Congregatie,
190 jaren geleden geplant. Hij ontspruit uit een groot hart
op de bodem*

HART van JEZUS; symbool van liefde.

*Daarin is de boom geworteld, daaraan voedt hij zich.
En als je in die bron, dat rode hart kijkt, kan dat alleen door de
letters heen die het devies van de Congregatie vormen:*

'IN OMNIBUS CHARITAS'

(In alles de liefde)

*Aan zijn takken hangen de vruchten die lijken op de bron,
het Hart van Christus. Als je naar de stam en zijn takken kijkt,
zie je heel veel stukken glas, klein en groot, verschillend van vorm
en kleur, zoals al die zusters die zo verschillend van karakter
- toen en nu - toch samen die boom van leven opbouwen.*

*En als je dan die loodlijnen volgt zie je hoe woelig en levendig
het er aan toe is gegaan.*

*Als parels, dauwdruppels aan de takken, zijn onze overleden
zusters, die wij zo eren en ons zullen blijven herinneren'.*

Iedere dag lopen wij, zusters en bezoekers van de kapel, wel een paar keer langs onze *Levensboom* en zien of ontdekken we vaak weer iets nieuws.

- Het portretje van een overleden medezuster.
- Een vorm die je niet eerder zag en die je nu treft.
- Het licht, dat steeds wisselt en de kleuren van het glas dus ook. Prachtig kan dit zijn als de zon door de ramen van de kapel schijnt!

Maar het mooist is toch wanneer je kijkt in het lichtende hart op de bodem, dat een eindeloze diepte suggereert en dan voel je een verbondenheid met de hele Congregatie, vroeger en nu, met die 190 jaar geschiedenis, maar ook met allen die deelden in ons leven.

'IN OMNIBUS CHARITAS'

Dat wij geworteld mogen zijn in die onvoorwaardelijke liefde.

Zuster Veronie Franken

VROEGER – NU

Huize Sint Vincentius

Enige tijd geleden kreeg ik een brief te lezen van een zus van een oud-leerlinge van Huize Sint Vincentius, Greetje genaamd. De brief was gericht aan mijn medezuster, Zuster Leonie Rabou, bij wie Greetje vroeger in de klas gezeten heeft. Greetje was kort geleden overleden en dat was de aanleiding voor haar zus om na vele jaren nog eens contact op te nemen met vroegere medewerkers van 'Vincentius'.

15

Zij gaf in dit schrijven uiting aan haar waardering en dankbaarheid voor al het goede dat Greetje en haar familie ervaren hadden in de periode van haar verblijf aldaar. Zij verwoordde haar herinneringen als volgt:

'Ik zie het nog voor me, de statige hoofdbouw, het imposante trappenhuis, de prachtige gebrandschilderde ramen, de spiegelgladde gangen. Maar vooral de zusters die zich zo voor Greetje ingespannen hebben, aan haar opvoeding en vorming hebben bijgedragen. Binnen haar beperking en mogelijkheden heeft zij in die jaren heel veel geleerd, vooral in handvaardigheid en zelfredzaamheid. Greetje heeft er een fijn leven gehad en is er gelukkig geweest.'

Zij beschreef de situatie van Vincentius van ongeveer 50 jaar geleden.

Als 'actieve religieuzen' hebben de Zusters van de Choorstraat, geïnspireerd door het devies van de Congregatie 'In Omnibus Charitas', het onderwijs aan 'achterlijke' kinderen (nu kinderen met een verstandelijke beperking genoemd) op zich genomen. In 1925 begonnen zij in Udenhout een school en internaat voor deze leerlingen, Huize Sint Vincentius. Het was als het ware een sprong in het diepe! Zonder gedegen kennis of ervaring begonnen zij dit bijzonder onderwijs. Maar

zij durfden de uitdaging aan en stortten zich vol overgave op hun nieuwe taak. Zij gingen hun licht opsteken bij enkele deskundigen, gingen studeren, volgden cursussen en de meest creatieve zusters bedachten én maakten passende leermiddelen in hun vrije tijd. Leren in en door het leven was het voornaamste uitgangspunt. De zusters leefden nauw verbonden met hun leerlingen. Dag en nacht trokken ze met hen op. Zij sliepen bij de kinderen op een grote slaapzaal, hadden een zware dagtaak, afgewisseld door gebed en bezinning.

In vergelijking met andere instellingen kende Vincentius al spoedig een relatief hoog niveau. Na de Tweede Wereldoorlog waren er permanent ongeveer 250 leerlingen.

Na 1960 verminderde het aantal zusters geleidelijk en werden er steeds meer leken-onderwijzeressen benoemd. De sfeer veranderde. Het was geen besloten hof meer. Er kwam meer openheid, meer contact met de buitenwereld.

In 1968 vond er een ingrijpende verandering plaats. Er kwam een einde aan de oorspronkelijke bestemming. Het instituut was niet langer een onderwijsinstelling, maar werd toen een zorginstelling.

In 1992 vertrok de laatste zuster en daarmee was het tijdperk van de Zusters van de Choorstraat definitief afgesloten.

Intussen zullen er veel veranderingen hebben plaatsgevonden. Maar de christelijke grondbeginselen van de zusters, door hen beleefd en doorgegeven, dienstbaarheid aan de samenleving in opdracht van die samenleving, zijn gehandhaafd. Het is in dit licht dat wij dit liefdewerk, dat in feite pionierswerk is geweest, mogen zien.

Zuster Til Lagerberg

VROEGER – NU

Blijdschap

In de vorige Heeriaan schreef Zuster Rosa dat wij met blijmoedigheid het 190-jarig bestaan van onze Congregatie gaan vieren. Dat was voor mij aanleiding om mij te verdiepen in de betekenis van 'blijdschap'.

*

*Niet voor niets
wordt het Evangelie
'De blijde Boodschap'
genoemd.*

*

Blijdschap is een gevoel, een aangename stemming. Je kunt het niet organiseren, het is een gave, een geschenk. En... er moet een reden zijn om blij te zijn. We kunnen blij zijn om al het goede dat de zusters deden voor hun medemensen. Voor de zieken, gehandicapten, kinderen, bejaarden. Voor de Missie in China, Kongo, Indonesië.

In het boekje van het 150-jarig bestaan van de Congregatie, nu 40 jaar geleden, schreven de zusters: 'Veel is er bereikt, veel waarvan Pastoor Heeren niet gedroomd kon hebben. Velen hebben daarbij het beste gegeven wat zij hadden, sommigen tot uitputtens toe'.

17

Persoonlijk denk ik graag terug aan zoveel mooie, oude zusters waar ik mee geleefd heb en die vanuit hun diep innerlijk leven zoveel goed aan anderen deden. Ze zijn nu bij God, die ze heel hun leven gezocht en gediend hebben. En nu mogen wij de fakkel van het eerste begin doorgeven aan onze Indonesische zusters die de Congregatie in hun land zullen voortzetten.

In het groot woordenboek van Van Dale zocht ik het woordje 'blijdschap' eens op. Toen viel me op dat daar zelfs teksten van de Bijbel aangehaald werden. Bijvoorbeeld: 'Zijn weg met blijdschap gaan' (Handelingen 8.39) en 'Gij zijt onze eer en blijdschap' (1Tess.2.20). Niet voor niets wordt het Evangelie 'De blijde Boodschap' genoemd.

En... je wordt warm van binnen als je het mooie verhaal van de Emmaüsgangers leest. De apostelen die Jezus aanwezigheid onderweg voelden. Ze zeiden tegen elkaar: 'Brandde ons hart niet toen Hij onderweg met ons sprak en de Schriften voor ons ontsloot?'

En de psalmen zijn ook liederen die je blij maken. Bijvoorbeeld: Ik was verheugd toen men mij zeide: 'Wij gaan naar het huis van de Heer'.

En psalm 23: 'Mijn Herder is de Heer, het zal mij nooit aan iets ontbreken'.

Je voelt je getroost, geborgen, geschreven in de palm van Zijn Hand.

Je hoeft niet bang te zijn, Hij zal je bewaren.

Koesteren zal Hij mij in Zijn Hand. Zó zingen wij dat toch.

Guido Gezelle schreef een gedicht: 'Blijdschap'. Een fragment:

Blijdschap

*Ja! Daar zijn blijde dagen nog in 't leven
hoe weinig ook, daar zijnder nog voorwaar
en geren zou ik alles, alles geven
om één van die, mijn God, om éénen maar,
wanneer ik U gevoel, U heb, U drage,
mij onbewust, U zelfben, mij niet meer,
U noemen kan, mijn God, en zonder klagen,
herhalen: God! mijn God en lieve Heer!
o Blijft bij mij, Gij Zon van alle klaarheid,
o blijft bij mij.*

Dat is wel het hoogtepunt – het gevoel van Gods Aanwezigheid.

Zien – soms even!

Dat lijkt op de ervaring als je even de zon ziet schitteren tussen de bomen.

Een momentopname, maar o zo kostbaar!

Dat geeft blijdschap – vreugde!

Of je leest een tekst en je denkt: 'Die woorden had ik juist nodig. Die lijken voor mij geschreven'.

Die diepe blijdschap kun je niet vergelijken met de uitgelatenheid van de voetballers die een doelpunt gemaakt hebben en uitzinnig op elkaar springen.

Ik herinner mij hoe wij na de oorlog de bevrijding vierden.
 Uitgelaten, door het dulle heen, dansten we door de stad.
 Iedereen deed mee, standen speelden geen rol. Het was één
 groot uitbundig samenzijn. Volop blijdschap, vrolijkheid, op-
 gewektheid.
 Het werd uitgelatenheid.

Het is niet de blijdschap die we hier bedoelen.
 Dat is een stille blijdschap, een diepe vreugde, een geraakt
 zijn door iets heel moois, iets heel kostbaars, zoals het vinden
 van een schat diep in de aarde.

19

De reden om dit feest blij te kunnen vieren is ook de ver-
 nieuwing van het religieuze leven.
 Een nieuwe kijk op de beleving van de geloften.
 Het Tweede Vaticaans Concilie bracht verandering.
 Abt Baeten schreef een boekje in die tijd: 'Religieuzen op weg
 naar de toekomst'. Hij gaf een nieuwe kijk op de geloften die
 bevrijdend werkten.

Gehoorzaamheid betekent: Met open oren in de gemeenschap
 staan, luisterend, dienend.
 Armoede - soberheid. Je eigen gaven zowel materiaal als gees-
 telijk delen met je naasten. Dus met open handen in het leven
 staan.
 Zuiverheid - maagdelijkheid. Hartelijk en warm zijn voor an-
 deren – vriendschap is een gave waardoor je elkaar kunt ver-
 rijken. Dus: Met een open hart omgaan met anderen.

Deze vernieuwing heeft blijdschap, innerlijke vrede en rust
 gebracht.

Zuster Imeldine van Helvoort, die reeds in de hemel is,
 schreef op 11 september 1994 een gedichtje getiteld: 'De zon
 in het water'; symbool van de blijdschap.

DE ZON IN HET WATER.....

*Kijkend in de vijver
naar wat daar bloeit en leeft
zie ik ook de wolkenpartijen
en mooie luchten die God ons geeft
soms staat dan opeens heel helder
en stralend de zon wel erbij
gebrekkig en stamelend bid ik
Heer, wat maakt U ons blij!*

*Kijkend in het water
naar dat stralend geheel
gaat m'n hart sneller kloppen
en denk bij mezelf: 't is te mooi, te veel*

*eens heb ik alles verlaten
terwille van Christus, mijn Vriend
nog in leven krijg 'k het honderdvoud
waaraan heb ik het verdiend?*

*Kijkend in het water
zie 'k medemens en op-kop
tevreden, goedlachs en gelukkig
hun zonnetje schijnt in 't held're sop
kan ik hen dat gunnen van harte
en wens ik geluk iedere mens?
vrienden, bid voor je naasten om 't beste
stel aan je liefde geen grens.*

Ik wil hiermee sluiten, met de wens dat u de kostbare parel
van de blijdschap in uw leven zult vinden.

Zuster Cecilia van der Poel

ACTUALITEITEN

190 jaar!

'Een jubileum!' In juli 2010 vieren wij het 190-jarig bestaan van onze Congregatie! 'Wil je ons helpen met de organisatie?' Die vraag werd mij gesteld in november 2009, terwijl ik druk doende was met mijn werk en mijn studie. Ik was een beetje overrompeld en verrast, maar direct enthousiast. Ik vond het een mooie en vooral bijzondere opdracht om zo'n speciaal jubileumfeest te mogen organiseren. Een feest om 190 jaar religieus leven van uw Congregatie te gedenken en te vieren.

Vanaf 17 februari jongstleden ben ik binnen uw Congregatie werkzaam als voorzitter van de commissie Jubileumjaar en heb mij de afgelopen vier maanden actief bezig gehouden met de organisatie van de verschillende activiteiten.

Feest vieren heeft voor mij altijd een diepere betekenis. Ik vind het belangrijk om stil te staan in het leven bij bijzondere gebeurtenissen door deze momenten in te lijsten met een mooi feest. Een feest zet iets of iemand extra in het licht. Door het feest verbinden we hetgeen we vieren met het "nu", met het verleden en met de toekomst. Feest staat voor mij altijd in het teken van vreugde, van

Kapel Zusters van de Choorstraat

iets wat oplicht, wat optilt, ook al vier ik soms een feest met een traan in mijn hart. Feest vieren verbindt, brengt samen.

Ik ben er iedere keer weer verbaasd over hoe bijzonder en met hoeveel plezier zusters feest met elkaar vieren. In deze feesten zijn de tradities van de verschillende kloostergemeenschappen te herkennen. Ik heb ruim de tijd genomen om uw traditie, de sfeer van uw manier van feest vieren te herkennen, aan te voelen en uw rituelen te begrijpen.

Vanuit uw 'feesttraditie' en mijn gevoel over feest vieren ben ik samen met de commissie jubileumjaar verder gaan bouwen op de reeds gemaakte plannen en voorbereidingen. Langzaam wordt alles concreter met dagindelingen, de eucharistieviering, de momenten van de koffie, het aperitief, de gedachten over maaltijden, de mensen die er zullen zijn en met de ingebouwde verrassingen die nog echt geheim moeten blijven.

We zijn als commissie jubileumjaar een hecht team geworden, dat met ontzettend veel plezier werkt in dit jubileumjaar.

Dat we samen op weg zijn naar dit bijzondere feest is voelbaar in de goede samenwerking in de commissie en in de fijne samenwerking met de zusters en de medewerkers die in de voorbereidingen een bijdrage leveren.

De wijze van samenwerken tijdens de voorbereidingen is al een feest door het voelbare enthousiasme, de grote inzet en vooral doordat we met z'n allen één missie hebben: het vieren van de oprichting van de Congregatie, het vieren van al het gedane werk in de afgelopen 190 jaar voor de wereld en het vieren van het licht dat ook in de toekomst door de Congregatie zal stralen over de wereld.

Ik hoop van harte voor u allen in Nederland en Indonesië dat het een mooi, feestelijk en ontspannen jubileum zal gaan worden. Ik steek de kaarsjes voor uw 190 jarige verjaardag vast aan!

Mevrouw Olga Vehmeijer

ACTUALITEITEN

Het verhaal gaat...

Ondergetekenden, Adri en Thérèse, zijn partners in de liefde en in het werk. Met passie voor elkaar en passie voor het woord. Wij maken en vertellen verhalen. Of we helpen mensen zodat ze zélf hun verhaal kunnen vertellen. Dat doen we in ons bedrijf De Letterling – verhalen beginnen immers met letters en woorden – dat vorig jaar al tien jaar bestond.

Het verhaal gaat dat wij voor het feest van zusters een verhaal gaan vertellen. Wij willen dat graag bevestigen, want ja, het is zo. Wij vertellen dat verhaal op woensdag 7 juli, als de zusters van de Choorstraat 190 jaar bestaan, en in diezelfde week nog een paar keer voor mensen die nauw bij de zusters betrokken zijn.

In het afgelopen jaar voelden wij ons bijna ingetreden. We keken door lange gangen met een en al kunst, en statige tuinen met vroeg in het voorjaar al bloeiend hout. We snuffelden in het archief en vonden er spirituele verhalen, spannend missieproza en feestgidsen vol puntige liedteksten en grappige vondsten die ons als tekstschrijvers bijna jaloers maakten.

We legden ons oor te luisteren en hoorden verhalen van geloof en moed en wanhoop en toch weer nieuwe moed. We hoorden en zagen teveel om op te noemen, maar twee dingen sprongen er voor ons uit. We kwamen geen doetjes tegen, maar vrouwen van stavast, vurig, zelfbewust en voor de duivel niet bang. We kwamen vrouwen tegen die van het verleden wijzer zijn geworden en die vol vertrouwen naar de toekomst kijken. 'Nu mag de Geest van God zijn werk gaan doen', zei een van u.

We noteerden wat we hoorden en zagen. En uit al die notities kwam een verhaal tevoorschijn dat op ieder van u geschreven had kunnen zijn. Maar we hebben het opgebouwd uit wat het huis en zijn

bewoners ons vertelden. Dank voor die vertellingen van u.

En waar gaat het verhaal dan over? We mogen het niet verklappen. Maar er komt vast iets in voor van Geest en hart en vurigheid. En in alles gaat het natuurlijk over de liefde. Maar die krijg je niet cadeau. Daar moet je honderdnegentig jaar je best voor doen. Want iemand moet het doen en iemand moet het blijven doen.

Wij hebben er zin in.

*De heer Adri Bosch en mevrouw Thérèse Heyne
De Letterling*

ACTUALITEITEN

Activiteitenbegeleiding

Sinds het begin van 2010 kent het Moederhuis een afdeling activiteitenbegeleiding. De twee activiteitenbegeleiders stellen zich graag aan u voor en geven enige uitleg over de doelstellingen van activiteitenbegeleiding.

Wat is activiteitenbegeleiding?

De bedoeling van activiteitenbegeleiding is om vaardigheden te stimuleren, te behouden en/of te bevorderen. Op die manier kan, zowel op fysiek, psychisch als sociaal vlak, de zelfstandigheid zo lang mogelijk behouden blijven.

Uitgangspunt is dat er wordt uitgegaan van de mogelijkheden die er nog zijn.

De activiteit is niet een op zich staand doel, maar een middel.

De weg ernaar toe is van belang. Daarin worden de handelingen die nodig zijn gestimuleerd, behouden en/of bevorderd.

En dat is weer positief voor het zelfvertrouwen en het gevoel van eigenwaarde.

Bij activiteitenbegeleiding staat de vraag van de zuster centraal.

Activiteiten kunnen individueel, maar ook in groepsverband worden gegeven in een open sfeer van gezelligheid en ontspanning.

Ons is gevraagd om activiteiten op te zetten voor de zusters die daar behoefte aan hebben.

Wij hebben eerst kennis gemaakt met de zusters met behulp van een intakeformulier, wat erg prettig werkte. Activiteitenbegeleiding is nieuw voor de zusters en ze vroegen zich in eerste instantie dan ook af wat het doel is.

Wij zijn blij met dit soort vragen want dan kunnen we ook gericht en persoonlijker werken.

Ook leren we elkaar dan beter kennen zodat wij een goed beeld krijgen van mogelijke behoeften.

ACTUALITEITEN

Marie Louise
Friesen, Kristin
Verstijnen, Zuster
Toos en Zuster
Pia Maria

26

Respect en aandacht staan hierbij centraal.

Voor het uitvoeren van de activiteiten hebben wij een eigen ruimte tot onze beschikking: *de kleine Tuinkamer*.

's Morgens starten we met een dagopening. Dan nemen we met de aanwezige zusters bijvoorbeeld altijd de krant door. Na de koffie gaan wij naar buiten of in geval van slecht weer, organiseren we een binnenactiviteit, zoals bijvoorbeeld 'bewegen aan tafel'. (gymnastiek op de stoel)

Iedere middag hebben wij een andere activiteit. Zo doen wij bijvoorbeeld een geheugenspel of een gezelschapspel. Er wordt ook gekookt en gebakken. Ook creatieve activiteiten zoals bloemschikken, schilderen, handwerken, zingen enzovoorts komen aan bod.

Daarnaast is er ook ruimte voor individuele activiteiten. Te denken valt aan bijvoorbeeld boodschappen doen.

We merken dat de zusters ons steeds beter weten te vinden. Zo hebben we in de Goede Week paasstukjes gemaakt. De opkomst was goed. Er was ook een hele fijne sfeer. Iedereen heeft met plezier

gewerkt en was blij met het gemaakte paasstukje. Het was een geslaagde activiteit die voor herhaling vatbaar is.

Naar de toekomst toe willen wij nog meer grote activiteiten organiseren voor alle zusters in het Moederhuis om zo een goede bijdrage te kunnen leveren aan een plezierige en fijne dagbesteding.

Wie zijn wij vraagt u zich wellicht af. Wel nu: Wij zijn Marie-Louise Friesen en Kristin Verstijnen. Beiden hebben we een ruime ervaring in het werken met ouderen op het gebied van de activiteitenbegeleiding.

De afdeling activiteitenopleiding vanaf nul opzetten spreekt ons bijzonder aan.

Wij zijn van plan er iets goeds van te maken!

*Mevrouw Marie Louise Friesen en
mevrouw Kristin Verstijnen*

ACTUALITEITEN

Reacties op de eerste 'nieuwe' Heeriaan

De redactie heeft tal van complimentjes ontvangen naar aanleiding van de vernieuwde Heeriaan. Hartelijk dank hiervoor!

Ook hebben lezers ons gewezen op verbeterpunten; die hebben we zeker meegenomen in het tweede nummer van de Heeriaan.

Het wordt ook enorm gewaardeerd dat de Heeriaan nu door familieleden, kennissen en andere relaties van de zusters, maar ook door het personeel ontvangen wordt.

Blijf ons vooral op de hoogte houden van alles wat interessant is voor plaatsing in de Heeriaan. Ook voor tips staan wij ten allen tijde open. Samen met u kunnen we in de toekomst nog vele mooie edities van de Heeriaan maken.

Namens het redactieteam

Brigitte Lutters

Redactieteam van links naar rechts: mw. Brigitte Lutters, Zuster Veronie, mw. Thekla Schrammeijer en Zuster Til

Vieren...

Het 190-jarig bestaan van onze Congregatie vieren!

Dat is: generaties lang aandacht hebben voor de zwakkere mens.

Dat is onderwijs, aandacht, zorg, maar vooral liefde geven, in onze omgeving, hier in ons land en ver daarbuiten en dat mag gevierd worden!

Vanuit die kleine kern in de binnenstad van Den Bosch mochten wij uitzwermen naar vele plaatsen in ons land. Naar de vier windstreken trokken we, om de opdracht 'In alles de liefde', handen en voeten te geven.

Vier richtingen waarheen wij trokken met bijzondere opdrachten of gevraagd door...

Het waren vragen om hulp, om aandacht, om onderwijs en zorg.

En veel later vertrokken wij ook naar andere werelddelen.

Ook daar mochten we in vier richtingen gaan: Brazilië, China, Indonesië en Afrika.

Dat willen we ook graag vieren.

We denken dan ook speciaal aan onze medezusters die daar het zaad hebben gezaaid. De meeste van hen zijn overleden of moet ik zeggen de meeste van ons zijn overleden? Want ook hier in Nederland is veel zaad gezaaid.

Zij allen zijn grondleggers geweest en medeoprichtsters van veel en goed werk.

Maar vieren wat is dat eigenlijk?

Vieren, zo las ik ergens, is rust nemen. Het woord komt van het Latijnse feriari, dat uitrusten betekent.

Vieren is, zo kun je lezen in elke dictionaire: een lijn, een touw of kabel laten vieren, de vrije loop geven. Zo kun je ook de liefde de vrije loop geven door goed te doen en zorg en aandacht te geven. Wel bedenkend dat dit alles gebeurt in samenwerking met elkaar en met ieders eigen verantwoordelijkheid. Beets (*Nicolaas Beets Nederlands auteur, dichter, predikant en hoogleraar uit de negentiende eeuw; red.*) zegt ergens in zijn geschriften: vieren is sparen, ontzien en zacht oordelen.

En Corneille (*Nederlandse Cobra-schilder uit de twintigste eeuw; red.*) zegt: 'Ik heb mijn vrouw gevierd, haar vertroeteld'.

Er is een grote veelvormigheid van vieren.

Wat zou het fijn zijn als wij over het verleden een zacht oordeel zouden uitspreken want natuurlijk zijn er ook dingen niet goed geweest en hebben we ons devies niet altijd hoog kunnen houden. En hoe goed zou het zijn wanneer we voor de toekomst de teugels wat kunnen laten vieren, en net als

een koetsier op de bok, vertrouwen op de voortgang, op de goede weg. Ook mogen we wat rust nemen bij deze mijlpaal en elkaar en onszelf ontzien en zacht beoordelen.

In gemeenschap vieren wij feest en beleven wij de trouw aan onze roeping, de trouw aan elkaar en het geloof in elkaar.

Wij horen als Congregatie, als gemeenschap bij elkaar. Hoe verschillend we ook zijn en in het verleden waren, samen zijn we vruchtbaar en staan we nog steeds open naar de minsten van de Zijne.

190 jaar hebben wij samen op verschillende plaatsen een stuk van de tijd mee gevormd en samen trekken we verder.

En nu onze krachten hier in Nederland afnemen, komen in Indonesië de krachten tot leven.

De vier windstreken zijn het huis waarin wij wonen. Daar mogen wij groeien en bewegen, lachen en huilen, leven en sterven.

Nog altijd voelen we ons verbonden met alle volkeren waar ook ter wereld, noord, oost, zuid of west. Alles komt via de media ook bij ons binnen en wij willen dat biddend meedragen. Ook voelen we ons verbonden met wie reeds gestorven zijn, wij leven in hun voetstappen voort. Samen met hen vormen we verleden, heden en toekomst.

De tijd bindt ons en niet het aantal jaren.

Het verhaal van onze Congregatie bindt ons met al zijn hoogte- en dieptepunten ook in ons persoonlijk leven.

De tafel bindt ons, met elkaar maaltijd houden, plek van ontmoeting.

Maar zeker bindt ons de Tafel van Eén, waar wij vieren hoe Hij met ons wil zijn als voedsel voor onderweg.

Vieren wij met grote dankbaarheid, vol vreugde en goede moed en bidden wij:

*Goede God, zegén ons allen,
houdt ons in de palm van uw hand,
laat ons elkaar liefhebben.
Inspireer ons door uw Geest.
Laat ons gesterkt en bemoedigd
aan uw Rijk bouwen en
aan onze gemeenschap blijven bouwen,
overal waar wij leven en werken
de liefde uitdragend die Gij ons geeft.
Amen*

Zuster Augusta de Groot

ICONEN

Het Mandylion

‘Het niet door mensenhanden gemaakte beeld van Christus’.

Voordat men aan het schrijven (schilderen) van een Icoon begint, bidt men altijd het Iconengebed. Zo begint het:

Heer Jezus Christus, in uw goddelijke natuur zijt Gij niet te meten noch te beschrijven. Toen de volheid van de tijden aanbrak, hebt Gij tot heil van de mens geboren willen worden uit de maagd en Moeder van God, Maria. Gij hebt de menselijke natuur aangenomen, gevormd uit het slijk van de aarde. Gij hebt uw trekken willen afdrukken op een doek en zo koning Abgar genezen en hem het licht geschonken, U te erkennen als de ware God.

Deze laatste regel boeide me.

De oudste, nu nog gekende Mandylion-icoon bevindt zich in het Katharinaklooster in de Sinaï woestijn: die Icoon zou gemaakt zijn kort na 945. Deze Mandylion-icoon heeft in de Oosterse Kerken een zeer grote betekenis, omwille van haar inhoudelijke waarde. Op de eerste plaats bevestigt zij het mysterie van de menswording van Gods Zoon: Als Christus de afdruk van Zijn gelaat op een doek heeft nagelaten, dan heeft Hij echt hier op aarde, onder de mensen geleefd! (Het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond. Johannes 1.14.)

Om die reden staat het Mandylion bij de fresco's die de koepel van de Oosterse Kerken versieren; het heeft zijn vaste plaats tussen de koepel (symbool van de hemel) en de vloer! (Symbool van de aarde): de menswording is immers het verbin- dingsteken tussen God en mensen.

Mandylion is een Grieks woord dat 'doek' betekent. In de iconografie is dat de naam van de 'niet door mensenhanden gemaakte' eerste Icoon van Christus. Rond deze Icoon heeft zich een verhaal ontwikkeld, waarin geschiedenis en legende verweven zijn.

In Edessa (Turkije) leefde koning Abgar, die aan een onge- neeslijke ziekte leed. Omdat hij gehoord had van de mirakelen van Christus, zond hij een bode naar Jezus met het verzoek naar Edessa te komen om hem te genezen.

Jezus wilde niet naar Edessa gaan, maar bedacht een andere oplossing: Hij maakte zijn gelaat nat en drukte zijn gezicht in

een doek zodat de afdruk van Zijn gelaat op het doek stond. De bode van Abgar nam de doek mee naar Edessa en zodra Abgar het aanraakte, was hij genezen. Rond het jaar 200 vindt men geschreven teksten van die legende.

31

Deze Icoon heeft ook een liturgische betekenis: op bepaalde feestdagen wordt de Icoon tijdens de liturgie op het altaar geplaatst als symbool van de Eucharistie die Christus opnieuw, op een sacramentele manier, aanwezig maakt onder de mensen. Deze Icoon heeft een actuele beschermende waarde en is zeer populair. Het gelaat van Christus straalt rust en kracht uit zoals Lucas het in zijn Evangelie zegt: Er ging een kracht van Hem uit, 'die allen genas'. (6,19)

Nu ik zo bezig ben denk ik ineens aan:

1. Jezus heeft voor zijn lijden een afdruk van zichzelf aan Abgar geschonken.
2. Tijdens zijn lijden aan Veronica.
3. Na zijn lijden kwam zijn afbeelding in de lijkwade van Turijn.

Zelf ben ik in 1971 in het Katharineklooster in de Sinaiwoestijn geweest.

Dit zal ik nooit vergeten!

Zuster Leonie Rabou

Het leven vieren

Wij mensen leven in nauwe verbondenheid met de natuur.

De natuur houdt ons bezig. Zo is er het winterseizoen dat plaatsmaakt voor de lente. Vervolgens komt de zomer voort uit de lente tot het jaar zich tenslotte voltooit in de herfst. Die cirkel van de tijd wordt nooit doorbroken. De natuur spiegelt zich ook in ons, want ook wij zijn in feite een bundeling van seizoenen.

Die relatie tussen mensheid en aarde vraagt onze aandacht.

De Aarde is ons huis, onze bestaansbodem. Wij hebben dat lang niet altijd begrepen. We hebben Moeder Aarde, altijd gezien als een levenloos iets, een planeet waarop leven heerst en niet als een organisme waarvan de hele mensheid deel uitmaakt. Er is een zware hypotheek gelegd op de Aarde door alle plunderingen van de bodemschatten

en de verstoring van de ecosystemen. Om onze verbinding met de natuur te verstevigen zijn er plaatsen waar de seizoenen gevierd worden. Wij zijn dat helemaal kwijtgeraakt, maar vroeger was dat heel gewoon. In de winter waren er de zogenaamde joelfeesten. Dan werd er dagenlang gedanst, geschreeuwd en gejoeld in de openlucht. Want het was donker en het bleef donker en onze verre voorouders vertrouwden het niet. Ze wisten niet zeker of het licht wel terug zou komen. En daarom verjoegen ze met hun kreten de donkere wintergeesten en smeekten ze het licht om terug te keren. Seizoenen vieren brengt het sacrale, gewijde karakter van het jaargetijde tot uitdrukking. Het is een eerbetoon aan de Schepper en aan al wat leeft.

Aarde
en zon

Seizoenen vieren is het leven vieren. Wij vieren onze verjaardag. Wij vieren de geboorte van een kind. Hier in Nederland wordt dat gevierd met geboortekaartjes, geboorteaankondigingen, kraamvisites en beschuit met muisjes. Roze voor de meisjes, blauwe voor de jongens. In andere culturen gaat dat gepaard met andere symbolen. In Afrika wordt er uitbundig gedanst bij volle maan door zwangere vrouwen, die zo de komst van hun baby willen bespoedigen. En met succes!

In andere culturen wordt de pasgeboren baby omhoog geheven naar de zon. En bij de geboorte van een tweeling worden al dansend een pijl en boog (voor de jongen) en een sprinkhanenmepper (voor het meisje) meegenomen.

Bij een communiefeest in Kongo, horen ook levende kippen, die rondgezwaaid worden in de feestelijke stoet door kleurig uitgedoste mama's.

Ook de naamgeving is daar heel speciaal. Het kind wordt genoemd naar de situatie waarin het geboren wordt. Als de ouders op het moment van de bevalling een fikse ruzie hebben, heet het kind Mvita, wat oorlog of ruzie betekent. Zien ze de baby als een godsgeschenk dan heet het Biuma, wat schat betekent.

Wij mensen houden van feesten. We vieren carnaval en Koninginnedag, Allerheiligen en Aller-

zielen en Bevrijdingsdag. En iedere week vieren we de zondag.

We vieren ook jubilea. Kleine jubelfeesten krijgen steeds meer plaats in ons maatschappelijk leven.

In zijn boek 'Spiritualiteit als levenskunst' legt de monnik Benoit Standaert uit wat jubelen in feite inhoudt. Jubelen en jubileren behoren bij het leven. Johannes van het Kruis plaatst de jubel op de hoogste trappen van de geestelijke groei.

De verre wortels van ons werkwoord jubelen liggen letterlijk in het Hebreeuwse woord yobel. Yobel betekent oorspronkelijk 'ram' of 'hoorn van een ram'. Bij de afkondiging van het yobeljaar wordt de bazuin of de rams-hoorn geblazen.

Het jubeljaar is een sabbatsjaar in het vierkant: $7 \times 7 + 1$! Vijftig jaar. Een genadejaar.

Dan valt alles stil om na te denken, te danken en te vergeven. Schulden worden kwijtgescholden, broeders die tot slaaf geworden waren, worden weer vrijgesteld.

Om de vijftig jaar wordt opgeroepen tot een algemeen herstel van alle relaties binnen een gemeenschap en tussen verschillende gemeenschappen. Amnestie in alle vormen!

'Geen jubeljaar dus zonder inkeer'. Deze visie van de bijbel is krachtiger dan alles wat we in onze moderne samenleving als

sanerende maatregelen kennen. Deze zomer vieren wij het 190-jarig bestaan van onze Congregatie. Een feest om naar toe te leven. Een feest om te oogsten van wat je hebt gezaaid en vruchten te plukken om uit te delen. Om te danken voor het leven als louter gave.

190 Jaar geschiedenis is waard om gevierd te worden! Ik denk met dankbaarheid aan alles wat er in dat lange tijdsbestek is geïnvesteerd in mensen. Hoe de vrouwen van het eerste uur zijn begonnen.

Ik denk aan alle pioniersters van onze gemeenschap, aan degenen die in stilte en arbeidzaamheid de gemeenschap hebben gedragen. In Nederland en daarbuiten.

Bijna tweehonderd jaar geschiedenis. Een lange stoet van jaren. Ik ben blij dat ik deel mag uitmaken van deze feestelijke stoet! Dat het een feest van herstel en herkenning mag zijn, van vriendschap en verbondenheid en dat diep in ons hart ook een vlaggetje mag wapperen voor allen die niets te vieren hebben.

Zuster Lisette Swanenberg

LOSLATEN & OPBOUWEN

*De kunst van het loslaten***Mijn leven in St. Jozefoord van 1972 tot 1992**

Het is in Sint Jozefoord altijd goed leven geweest voor ons religieuzen.

Vanaf 1952 tot aan 1975 verliep het leven rustig en eenvoudig. De zorg voor het geestelijk leven lag verankerd in het vaste ritme van iedere dag.

Van daaruit leefden wij en waren wij gelukkig.

Toen rond 1970 de plannen voor de nieuwbouw bekend werden bij de zusters, was men verheugd. Men zou een eigen kamer krijgen met douche en toilet. Iedere zuster zou naar behoefte haar eigen lamp op haar eigen tijd aan of uit kunnen doen. Dat was men niet gewend. De lamp op de slaapzaal ging in het verleden op een vast tijdstip aan en uit. Er waren dus veel goede zaken waar men naar uit kon kijken.

Maar, hoe meer de verhuizing naderde, hoe meer sommige zusters er tegen op zagen. Het oude en zo vertrouwde ging veranderen. En het was eigenlijk toch ook niet nodig dat er een grote eigen kamer kwam? Het was toch goed zo?

De mens ziet van nature tegen veranderingen op.

Maar ook bezit een mens over het algemeen een behoorlijke souplesse om zich aan te passen. En dat was een geluk, want het bleek ook wel nodig.

Met de komst van de nieuwbouw in 1975 kwamen de eerste veranderingen.

De wet- en regelgeving die toen telde, ging ook tellen voor het klooster-/bejaardenoord waartoe Sint Jozefoord nu behoorde. Zo moesten er onder andere gediplomeerde

Zuster Leonarda van Lochem

krachten komen. De aanwezige medewerkers kregen de mogelijkheid een opleiding te gaan volgen voor bejaardenhelpster en/of -verzorgster. Sommige van hen deden dat graag. Zij die dit niet wilden kregen ander werk aangeboden in huis of in het vormingscentrum. Dat was waarschijnlijk niet prettig voor hen, maar het was voor hen geen reden om Sint Jozefoord te verlaten, zover ik mij dat nog kan herinneren.

Van het een komt het ander. De dagorde veranderde, mede door een andere dag indeling van het werk voor de verzorgsters. De zusters woonden tot aan de nieuwbouw in twee groepen van dertig zusters (in het totaal dus zestig zusters).

Daarnaast was er een kleine groep van ongeveer tien zusters. Dit waren de jongere zusters die veelal in het bejaardenwerk en in de keuken werkzaam waren.

In de nieuwbouw kwamen er kleinere groepen van ongeveer twintig zusters. De bejaarde zusters die nu nog in de huizen van de Congregatie op de afdelingen woonden zouden ook naar Sint Jozefoord komen als alles daar in gebruik zou zijn. Verder 'verdween' de Overste. Dat gaf veel angst onder de zusters. In plaats daarvan kwamen er in iedere groep twee religieuze leidsters. Er kwam een directrice. Deze werd door de zusters als overste gezien. Maar haar taak was op de eerste plaats gericht op de werkorganisatie. Dat gaf nog wel eens problemen.

Ik, die de taak kreeg directrice te worden, voelde mij altijd tekortschieten. Ofwel tegenover de zusters, ofwel tegenover de medewerkers. Na verloop van tijd toen iedereen haar weg weer gevonden had ging het leven weer door in redelijke rust en ontspanning op zijn tijd. Ik verdeelde mijn tijd zo goed mogelijk tussen de zusters en de medewerkers. Om 7.30 uur was ik present als de medewerkers bijeen kwamen om het nachtrapport en de dagdiensten te bespreken. Ik was aanwezig in de Eucharistie-viering. Als er een zuster

jarig was ging ik in die groep koffie drinken na de Heilige Mis. Dat was gezellig en ik kwam er tot een goed contact.

Wat heb ik veel 'mooie' zusters zien overlijden. Gewoonlijk was er geen angst, alleen overgave, verlangen naar het andere leven, berusting. Één zuster herinner ik mij nog heel goed. Toen zij begreep dat zij zou gaan sterven maakte zij zich klaar als om naar een groot feest te gaan. Ze was diep in gebed verzonken!

Prachtig was dat! Ook herinner ik me iemand die op 82-jarige leeftijd van de dokter de boodschap kreeg dat de onderzoeken een slecht beeld gaven van haar gezondheid. Dat viel heel erg tegen. Zij vond zich met haar 82 jaren veel te jong om te sterven en zij wilde nog graag Lourdes bezoeken. Ik was toen ongeveer 50 jaar. Dan is 82 jaar oud. Ik begreep niet zo goed dat deze zuster niet naar de Heer verlangde. Pas later ben ik gaan begrijpen dat een mens zich altijd jong blijft voelen zo lang zijn geest gezond blijft. De dood komt dan ook vaak te vroeg.

Zo zei iemand die vernam dat zij kanker had tegen me: 'Ach, wat valt dat nu toch tegen, ik heb altijd gedacht dat ik oud zou worden'. Ik

zei: 'maar je bent 86 jaar, dat is toch al oud?' Toen moest ze toch lachen, zij had er zelf ook geen erg in dat ze al zo oud was! Haar geest was nog jong!

Zo was er in die tijd ook een pater die bij iedere uitvaart om vergeving vroeg voor wat ieder van ons tegenover de overledene te kort was geschoten.

En het ergste was dat je toch steeds weer het gevoel had tekort te schieten en dat zag je vaak pas als iemand overleden was.

Maar het is een onmogelijke taak om iedereen precies de juiste aandacht op de juiste tijd te geven.

Ik kon die pater dus alleen maar gelijk geven en was blij dat ik om vergeving kon vragen.

Dat was op zijn plaats.

Het goede was dat je juist na de dood ook de goede eigenschappen duidelijker zag.

In Sint Jozefoord zijn na 1992 veel veranderingen geweest. Deze maakte ik van een 'afstandje' mee omdat ik toen geen directrice meer was.

In 1992 bereikte ik mijn 65e verjaardag. Dat was afscheid nemen en opnieuw beginnen. Gelukkig had ik mezelf altijd voorgehouden: deze taak in Sint Jozefoord mag je tijdelijk beheren - het is niet je bezit.

Je zit er dan niet zo verschrikkelijk aan vast. Je weet dat het je ieder ogenblik kan ontvallen. Ik deed mijn plicht alsof het wél mijn bezit was, maar ik wist goed dat ik ten dienste van de zusters was en dat niets het mijne was. Ook heb ik altijd tegen mezelf gezegd. De liefde en de hartelijkheid die je ontvangt van de zusters is omdat de zusters min of meer van je afhangen. Ik dacht: 'in de toekomst gaat dat op een ander over!' En dat is ook gewoonlijk zo.

Na mijn afscheid als directrice kreeg ik drie maanden 'vakantie'. Achteraf denk ik dat het niet zozeer om vakantie ging als wel om het 'losweken' van Sint Jozefoord. Van 'vakantie vieren' kwam niet veel terecht. Het losweken slaagde, met pijn in het hart, volkomen! Om los te kunnen laten moet iedereen de ruimte en tijd krijgen op een positieve manier.

Na deze verlofperiode werd ik in augustus 1992 leidster in groep 5.

De groep bestond ongeveer uit 22 á 23 zusters.

Ik zag er tegenop. Wat werd er van mij verwacht? Kon ik wel voldoen aan de verwachtingen die deze hoogbejaarde zusters vroegen? Onzeker en huiverig ging ik naar groep 5.

Al deze zusters hadden het nodig dat ze wat extra aandacht en liefde kregen. Op de derde dag dat ik er was, overleed Zuster Helena Maria Verhulst. Zij was op; het leven was voor haar klaar. Nu viel ik iets terug in mijn oude werkzaamheden. Al was ik geen directrice meer, alle werkzaamheden die moeten gebeuren omtrent een overlijden bleef mijn werk. Ik heb mij nooit aan de kant gezet gevoeld! Dan zou het leven wel veel zwaarder zijn geweest. Nu wist ik mij nog nuttig ten dienste van het geheel!

Al was de overgang groot, ik was ook blij dat ik vele zorgen van me af mocht schuiven en langzaam maar zeker kom je dan toch weer 'tot jezelf'. Het gebed en het gezamenlijk op weg zijn naar één doel is daarbij een steun en een rustpunt.

Er is heel veel de revue gepasseerd, maar ik laat het hierbij. Een feit is wel dat loslaten niet eenvoudig is, maar na veel strijd en inkeer kan men er weer bovenop komen. Toch is het leven daarna anders. Soms opstandig, ongelovig zelfs. Een andere keer vol overgave en berusting.

De overweging hiernaast vond ik in ons huis na een visitatie van een Provinciale Overste aan haar zusters.

Zuster Leonarda van Lochem

Loslaten en toevertrouwen....

Loslaten

*Wat is het moeilijk, ongelooflijk moeilijk,
ademstokkend en bijna niet te doen
om los te laten wat voor mij zo belangrijk is.
En toch,
ik kan niet alles.*

Kan anderen niet dirigeren.

Heb omstandigheden niet in de hand.

*Dus het moet wel, het moet uit mijn grip,
uit mijn plannen, losgelaten worden in uw
Hand.*

Het moet en ik doe het.

Maar God wat is het moeilijk!

IN MEMORIAM

Zuster Anna Maria Sri Rejeki

38

Geboren op
8 augustus 1945
te Wonosobo, Indonesië
Overleden in het bejaardenhuis
te Banyumas op
7 maart 2010
Zij was 46 jaar onze
medezuster.

Zuster Anna Maria was afkomstig uit een grote katholieke familie met veertien kinderen. Zij heeft de Congregatie DMJ altijd al gekend, omdat zij in Wonosobo geboren is, de plaats waar het Moederhuis van de Zusters PMY staat. Haar familie waren eigenlijk 'de burens'. Zij woonden slechts op 150 meter afstand.

Door de dagelijkse omgang met de zusters in de parochie voelde zij zich zo aangetrokken tot de Congregatie, dat zij besloot om op 18-jarige leeftijd in te treden.

De beginperiode was niet makkelijk voor haar, want ondanks dat haar familie zo dichtbij woonde, mocht zij niet zomaar naar huis. Dat was voor haar moeilijker dan voor zusters wiens familie ver weg woonde. Zij heeft zich echter goed weten aan te passen aan het communiteitsleven, terwijl het grootste deel van de communiteitsleden Nederlandse zusters waren. Zuster Anna Maria was de eerste Indonesische zuster in de Congregatie!

De multiculturele sfeer hebben haar persoonlijkheid en haar karakter gevormd. Zij kon veel van de andere cultuur leren en zij stond altijd open voor advies en op- en/of aanmerkingen. Haar noviciaat was niet zo makkelijk voor haar, want het was de overgangstijd van voor en na het Vaticaanse Concilie. Maar zij wist toch goed te slagen. Na het noviciaat, toen zij een junior zuster was, kreeg zij de taak om als onderwijzeres op de school voor de doven te gaan werken. Van 1966 tot 1969 heeft zij in Wonosobo voor de klas gestaan. Daarna werd zij overgeplaatst naar Semarang. Daar heeft ze van 1969 tot 1974 gewerkt op de lagere school van de Broeders van Maastricht. Haar leerlingen waren jongens en meisjes van de straat. Zij kon goed omgaan met die arme kinderen. De leerlingen waren regelmatig absent, vooral op een marktdag. Op die dag waren zij gewend te bedelen en dat bleven ze doen. Op een marktdag immers, was de opbrengst vaak groter dan op een 'gewone' dag. Ook wilden de kinderen peuken verzamelen om daar weer nieuwe rookwaar van te maken, die zij vervolgens konden verkopen. Zuster Anna Maria begreep de kinderen.

Zij werkte met liefde en toewijding. De andere zusters konden veel van haar leren.

In 1974 kreeg zij de opdracht om te gaan studeren aan de Catechese School in Yogyakarta. In 1977 was ze daarmee klaar. Na haar studie ging zij weer terug naar de school voor doven in Wonosobo tot 1990.

Toen we startten met kleine gemeenschappen, was zij altijd bereid om in een kleine gemeenschap te gaan wonen. Haar opdracht was om samen te werken met de andere scholen, onder andere op het gebied van godsdienstonderwijs. Daarbij was het de bedoeling om meisjes enthousiast te maken voor het leven als religieus. Doordat Zuster Anna Maria geen problemen had met het wonen in de kleine gemeenschappen, deed ze daar veel ervaring op. In Klaten, Purworejo en Banyumas. In Banyumas werd ze ziek. Toch wilde ze graag doorwerken tot het eind van het schooljaar. Daarna wilde zij pas uitrusten in Wonosobo. Dat was eind juni 2009.

Eens per maand bezochten we met haar de dokter in Semarang om haar suikerziekte onder controle te houden. We zijn ook naar Jakarta gegaan om in het Nationale Diabetes Ziekenhuis een second opinion te krijgen. Zelfs de alternatieve geneeswijze is geprobeerd. Zuster Anna Maria werd echter niet beter.

Op de eerste zondag van onze recollectiedag is Zuster Anna Maria vertrokken naar het Huis van de Vader. Het leek alsof ze gewacht heeft tot alle zusters samen waren.

Zuster Anna
Maria voor de
klas

Zuster Anna
Maria begeleidt
een leerling

Tijdens de Eucharistieviering is ze gestorven. Haar gezichts-
uitdrukking was zachtaardig en rustig. Zij is zonder angst
vertrokken.

Wij zijn er zeker van dat Zuster Anna Maria nu gelukkig is
in de schoot van de Vader in de Hemel. In de Hemel hebben
we er weer een lid bij. Al die leden in de Hemel zullen onze
verlangens naar onze Vader uit spreken. Zuster Anna Maria,
bid voor ons die de pelgrimstocht in deze wereld nog aan het
bewandelen zijn.

In Omnibus Caritas.
Zuster Antonie Ardatin.

IN MEMORIAM

Zuster Francisca Verrijt

Geboren op
17 oktober 1924
te Asten
Overleden in Sint Jozefoord
te Nuland
op 26 maart 2010.
Zij was 66 jaar onze
medezuster.

Wij hebben afscheid genomen van onze zuster Francisca.
Met de komst van het lenteseizoen, heeft zij haar vertrek
aangekondigd.

Zij had een ander nieuw leven in zicht, een eeuwigheids-
droom.

Zuster Francisca trad op jonge leeftijd in het klooster en was
een echte student.

Na enkele jaren in het gewone onderwijs gewerkt te hebben
kwam ze in mei 1957 naar het Instituut voor Doven.
Naast haar onderwijstaak werd ze in juli van dat jaar aange-
steld als socia (assistente van de novicenmeesteres) op
Gertrudishof. Daar was zij aanwezig met haar grote godsgeloof
en onvoorwaardelijke inzet.

Na ruim een jaar hier in het onderwijs te zijn geweest, werd
zij benoemd voor de Kongo, om met de acht eerste pionier-
sters daar te beginnen. Ze was daar zeer verheugd over en
heeft daar jarenlang in het middelbaar onderwijs gewerkt en
veel studenten een degelijke ondergrond gegeven voor verdere
studies. Ze deed het met hart en ziel en had een speciaal cha-
risma voor de jongeren.

Vaak zag je haar op de speelplaats staan, met een groepje
jongeren om haar heen, altijd in gesprek en haar typische

houding met de armen over elkaar. Ze was een echte verstrooide professor, dat hoorde helemaal bij haar.

Ze hield van de mensen, ze hield van de dieren.

Toen ze in Mashala op de middelbare school les gaf, had ze iedere dag een compagnon. Dat was de hond van de missie. Max bracht haar iedere dag naar school en ging dan de hele morgen voor de open deur van het klaslokaal liggen. Totdat Francisca naar buiten kwam. En dan bracht hij haar weer terug naar huis. Francisca genoot er van en zei wel eens: Max volgt alle lessen. In theorie kent hij Engels en Frans net als de kinderen.

Zuster Francisca rond 1960

Later heeft zij nog enkele jaren pastoraal werk gedaan in Kananga, maar vanwege haar gezondheid moest zij terugkeren naar Nederland.

Als ze op verlof kwam, zag ze uit naar het bezoek aan haar familie en naar het buitenleven en de boerderij.

Soms mocht ze dan ook Thieu ontmoeten, haar broer Kapucijn in Indonesië, met wie zij een hechte spirituele band had.

Er werd haar aangeraden niet terug te gaan naar de tropen.

Maar jawel, het bloed kroop waar het niet gaan kon en op verlof met veel heimwee, ontmoette zij wel een of andere missiebisshop, die nog een taak voor haar had klaarliggen. En zo kwam zij achtereenvolgens terecht in Centraal Afrika en in Burundi.

Ze ging er heen in grenzeloos vertrouwen, alleen als zuster van de Choorstraat, alleen zonder de steun van een community. Maar ze was er thuis. In Centraal Afrika was ze verbonden aan het seminarie. Daar lag haar grote liefde, daar lag haar hart. Zo ook toen ze de lessen gaf op het noviciaat van de Broeders van Liefde in Kongo. Jonge mensen opleiden en ook iets meegeven van haar eigen innerlijke rijkdom, dat was haar kracht. Zoals ze zelf eens zei: "Dit zijn mijn gelukkigste jaren geweest als missionaris".

Tot slot keerde ze toch nog even terug naar Kongo en met de rebellie van de soldaten en haar gezondheid die haar in de steek liet keerde ze eind negentiger jaren terug naar haar Nederland. Daar overzag ze in dankbaarheid haar missieleven. Ze had het beste gegeven, van missionering tot verbetering van de landbouw.

Met haar heldere verstand en haar verscherpt inzicht heeft ze veel betekend voor Afrika en voor haar medezusters. Monseigneur Stavermans, een missiebisshop zei eens: 'Laat ons net zoals de apostelen nog een keer de netten uitwerpen' en dat heeft ze meerdere keren gedaan.

De laatste jaren waren moeizaam. Een ernstige ziekte sloopte beetje bij beetje haar krachten, en maakte haar, een zeer zelfstandige vrouw, totaal afhankelijk. Bovendien het niet meer kunnen communiceren, het zich niet meer kunnen uiten, en daardoor het zich niet begrepen voelen is misschien wel het ergste wat een mens kan overkomen. Maar ze heeft dit moeilijke bestaan, dankzij de schare van liefdevolle verzorgsters en medezusters en familie, moedig en vol overgave kunnen dragen.

Zij had veel talenten. Een ervan was de gave van de talen. Daarom willen we haar gedenken met dit gedicht.

Voorjaar

*Geur van lente
dringt door grijze nevels
In de blik van voorbijgangers
licht een vermoeden op
van nieuwe verten
laatste stuiptrekking
van een verslagen winter
voorjaar*

*het bestaan wordt lichter
draaglijk
en kleuren teer nog
beloven volle warmte
Wensdroom van eeuwigheid.*

Wensdroom van eeuwigheid. Die is zij ingegaan.

Lieve Francisca,

Dank voor jouw leven onder ons, dank voor al je inzet voor mensen hier en over de grenzen.
Muanetu waya bimpe, vaarwel.
Jouw Goede Vrijdag is voorbij,
Je mag nu Alleluia zingen en het eeuwig Pasen binnengaan.

Zuster Anna van Nistelrooy en Zuster Lisette Swanenberg

AGENDA

FILMTIPS

'Hadewijch' van de Franse regisseur Bruno Dumont draait in de Verkadefabriek.

'Invictus' van de Amerikaanse regisseur Clint Eastwood. Verhaalt over Nelson Mandela's vermogen om de apartheid aan te pakken.

LEESTIPS

'Spiritualiteit als levenskunst' door Benoit Standaert

'In alle eenvoud' door Antoine Bodar

'Kom bevrijden'; 150 gebeden door Huub Oosterhuis

'Het lied van de liefde' door Anselm Grün

'Leven is nu'; de kunst van het ouder worden door Anselm Grün

'De verloren bijbel' door J.R. Porter

'Witte zuster in donker Afrika' door Joke Linders

'Christen zijn vandaag; monastieke inspiratie' door Minke de Vries

UITGAANTIPS

Musical Mary Poppins in het Fortis Circustheater in Scheveningen.

TV TIPS

De wandeling

Rondom tien

Het Vermoeden

DVD TIPS

'Het beste van de kruispunt kloosterseries' is nu op dvd verkrijgbaar.

CD TIPS

'Novice Gregoria' van Ina Cloister

SURFTIPS

www.berneboek.com

Programma gemist? www.uitzendinggemist.nl

COLOFON

Redactieadres:

Mw. Brigitte Lutters

b.lutters@zustersvandechoorstraat.nl

(073) 6904 623 (rechtstreeks kantoor)

Brievenbus in bestuurshuis

naast de postkamer en bij receptie

Zuster Veronie Franken

v.franken@cdmj.nl

Zuster Til Lagerberg

t.lagerberg@cdmj.nl

Mw. Thekla Schrammeijer

itos@kpnmail.nl

06-123 78 342

Brievenbus Sint Jozefoord

Kopij voor de volgende

Heeriaan uiterlijk inleveren

op 19 juli 2010.

De herfsteditie verschijnt rond

15 september in uw brievenbus.

DE HEERIAAN
ZOMER 2010